

گیاهان روغنی نوین

مهندس کابینر فرزادان

مدیر بذر، تحقیقات و آموزش

شرکت توسعه کشت دانه‌های روغنی

وابستگی مطلق به واردات روغن در کشور همواره یکی از دغدغه‌های مسئولین کشور محسوب می‌شود و تمامی همت متخصصین بر آن است که از هر طریقی این مشکل را مرتفع نمایند هر چند رعایت شاخصه های زراعی و انتخاب ارقام پر روغن از ۴ محصول روغنی رایج کشور (آفتابگردان، سویا، کلزا و گلرنگ) همواره مورد توجه بوده است ولی نباید از گیاهان دیگری که در دنیا از آنها برای روغن استفاده می‌شود غافل ماند. لذا به دلیل اهمیت گیاهان روغنی نوین سعی خواهیم نمود تا در چند شماره آتی گیاهانی که دارای قابلیت استخراج روغن می‌باشند را برای خوانندگان گرامی معرفی نمایم. امید است انتشار مطالب مربوط به معرفی هر گیاه، نحوه تولید، اصول زراعی و ارزش غذایی آن بتواند افق‌های جدیدی را در عرصه دانه‌های روغنی ایجاد نماید.

کدوی روغنی

میوه این دسته از گیاهان گوشتی بوده، کشت آن ساده و

در عین حال سود آورد است زیرا:

✓ در مقایسه با سایر گیاهان هم خانواده خود در

برابر آفات و بیماریها مقاوم است.

✓ می تواند دوره‌های طولانی مدت خشکی را

تحمل نماید.

کدوی روغنی متعلق به خانواده Cucurbitaceae می‌باشد. گیاهان این خانواده با قابلیت تولید گیاهان با ساقه بلند و رشد سریع شناخته می‌شوند. این گیاهان به دلیل تولید چسبک‌ها در قسمتهای مختلف خود قابلیت اتصال به سایر گیاهان یا سایر موانع فیزیکی را دارد. به طور عمومی

انواع واریته‌های کدو

✓ ارقام آزاد گرده افشان

این دسته از ارقام به طور گسترده‌ای توسط کشاورزان مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کشاورزان بذر مورد نیازشان را یا از گیاه تولیدی خودشان، یا از بذر سایر کشاورزان و یا از فروشندگان بذر تامین می‌کنند این ارقام به دلیل آزاد گرده افشان بودن دارای تنوع زیادی هستند.

✓ ارقام هیبرید

این ارقام در تمام دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرند و به دلیل عملکرد مطلوب، یکنواختی مناسب و احتمالا مقاومت به بیماری‌ها مورد توجه کشاورزان هستند ولی قیمت آنها بالاتر از ارقام آزاد گرده افشان است.

آماده سازی بذور و تهیه نشاء

کدو را می‌توان هم به صورت مستقیم کشت کرد و هم آنرا نشاء نمود. برای انتخاب بذر باید کدوهایی که شکل مناسبی دارند و قسمت گوشتی آنها ضخیم و پوست آنها صاف و حدود ۱۰ کیلوگرم وزن دارند را، انتخاب نمود. برای تهیه بذر باید ابتدا آنها را شسته و به مدت ۳ تا ۴ روز در معرض آفتاب خشک نمود و بعد از آن بذور را به مدت ۳ تا ۴ روز در سایه قرارداد. در شرایط ایده آل باید میزان رطوبت بذر به ۱۲ تا ۱۴ درصد تقلیل یابد. سپس بذر را باید با قارچکش مناسب ضدعفونی نمود. بهتر است بذور در بسته‌های عایق شده در یخچال نگهداری گردد. بذر کدو قابلیت نگهداری در یخچال را تا دو سال دارد.

✓ امکان فروش آن در بازارهای داخل و خارج کشور وجود دارد.

✓ در مدت زمان ۳/۵ تا ۴ ماه قابلیت برداشت دارد و می‌تواند عملکرد میوه‌ای درحد ۱۳/۵ تا ۲۲/۵ تن در هکتار در شرایط مختلف تولید نماید.

موارد استفاده از کدو

کدو به عنوان منبع مناسبی از ویتامین A، B، C و مواد معدنی محسوب می‌شود و یکی از معدود گیاهانی است که تمام قسمت‌های آن قابلیت مصرف دارد.

میوه

✓ می‌تواند به صورت بخار پز، جوشانده و ... مصرف شود.

✓ می‌تواند در نوشیدنی‌ها، سوپ‌ها و دسرها به کار رود.

✓ پودر فرآوری شده آن قابلیت مصرف در نوشیدنیها و سوپ‌ها را دارد.

✓ می‌تواند به عنوان یکی از ترکیبات در فرمول سس‌های کچاپ مورد استفاده قرار گیرد.

✓ برگ و گل‌های آن در بعضی از کشورها طبخ و مورد استفاده قرار می‌گیرد.

✓ دانه‌ها قابلیت بو دادن و استفاده به عنوان آجیل را دارد.

✓ در داخل دانه آن روغنی وجود دارد که قابلیت استخراج داشته و دارای مصارف تغذیه ای و دارویی است.

- ✓ جذب مناسب آب و مواد غذایی
- ✓ زهکشی مناسب
- ✓ تهویه مطلوب خاک
- ✓ کنترل آفات، بیماری‌ها و علفهای هرز

حایز اهمیت است در آماده سازی زمین برای کدو باید با

رعایت نکات ذیل اجرایی شود:

- ✓ زمین انتخاب شده باید پاک باشد.
- ✓ زمین باید یک یا دو شخم نیمه عمیق بخورد.
- ✓ در صورت بالا بودن اسیدیته خاک می‌توان از آهک استفاده کرد.
- ✓ در صورت نیاز، استفاده از کود حیوانی مفید است
- ✓ برای مخلوط کردن کود و آهک با خاک می‌توان از روتواتور استفاده نمود.

به منظور کشت کدو روغنی باید پشته‌هایی با عرض ۳ تا ۴/۲ متر تهیه کرد چنانچه خاک رسی است پشته‌ها باریک تر و چنانچه خاک شنی باشد پشته‌ها را پهن تر در نظر می‌گیرند. باید توجه داشت که کدو در برابر آب گرفتگی به شدت حساس بوده و در صورتیکه از آهک برای اصلاح اسیدیته خاک استفاده شود می‌بایست مصرف آن به نحوی باشد که عملیات کاشت، حدود یک ماه بعد از مصرف آهک صورت پذیرد. مصرف علفکش‌ها نیز قبل از کاشت به کنترل علفهای هرز مزرعه کدو کمک می‌کند.

برای تهیه نشاء باید هر ۳ تا ۵ روز گلدان‌های کوچک حاوی بذر را به اندازه کافی آبیاری نمود. برای ترغیب گیاه به ریشه‌زایی مصرف محلول کودی که حاوی مقادیر قابل توجه‌ای فسفر باشد مفید است. بدین منظور حدود ۴ تا ۵ روز بعد از جوانه زنی، مصرف ۱ قاشق چای خوری کود فسفره در ۴ لیتر آب به عنوان یک محلول کودی مطلوب دارای تاثیر کافی و مناسب می‌باشد. نشاء کدو معمولا ۱۰ تا ۱۲ روز بعد از جوانه زنی آماده انتقال به زمین اصلی می‌باشند و معمولا برای مقاوم سازی نشاء آنها را ۳ تا ۴ روز قبل از کشت در زمین اصلی در زیر نور آفتاب قرار می‌دهند نشاء سالم ظاهری مناسب داشته و بین ۳ تا ۴ برگ دارند. ارتفاع نشاء‌ها باید حدود ۱۰ سانتی متر و ریشه‌های آنها سالم باشد و هیچ اثری از بیماری بر روی آن دیده نشود.

آماده سازی زمین

آزمون خاک از الزامات کشت کدو محسوب می‌شود. آزمون خاک به بررسی نوع خاک، وضعیت اسیدی یا قلیایی بودن و نیازهای مواد غذایی می‌پردازد. کدو باید حتی الامکان در زمین غنی از مواد غذایی و با زهکشی مطلوب کشت شود. این گیاه در اسیدیته ۵/۵ تا ۶/۸ به خوبی رشد می‌کند.

تهیه مطلوب زمین به منظور:

- ✓ توسعه مطلوب سیستم ریشه